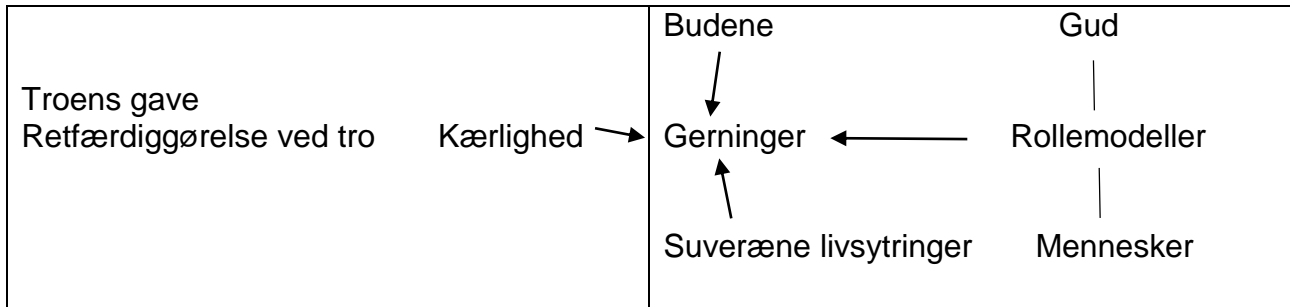


Fordring og tilsagn

Jeg vil i det følgende redegøre for et aspekt af forholdet mellem fordring og tilsagn, som det kommer til udtryk i Luthers skrift [Den Kristne frihed](#). Til dette formål starter jeg med dette lille skema, som bliver uddybet i det følgende.



For Luther er det vigtigt at slå fast at gerningsretfærdighed ikke er den rigtige tolkning af evangeliet. Alt det på venstre side er givet som en gave, og troen (tilsagnet) er nok til at retfærdiggøres:

Troen gør os til ét med evangeliet

Således ser vi, at en kristen har nok i troen og ikke trænger til nogen gerning for at blive from. Men når han ikke længere trænger til nogen gerning, så er han virkelig løst fra alle bud og love. Og er han løst, så er han virkelig fri. Det er den kristne frihed, nemlig troen alene, som bevirker, ikke at vi går uvirksomme omkring eller gør onde gerninger, men at vi ikke behøver nogen gerning for at opnå retfærdighed og frelse.

Selvdisciplin og gode gerninger

I det indre, hvad sjælen angår, er en kristen fuldstændig retfærdiggjort ved troen og har alt, hvad man skal have.

Det aspekt, der så at sige er i fokus, er umuligheden af at komme fra højre mod venstre. Dvs. det er et opgør med farisæisme, selvgodhed, aflad, tv's indsamlingsshow: kært barn har mange navne.

Det er ikke dette aspekt der interesserer mig. Det er derimod hvordan man kommer fra venstre mod højre.

Luther giver følgende karakteristik af loven (fordringen):

Loven

Budene lærer og foreskriver os mange slags gerninger, men dermed er de endnu ikke gjorte. De giver os anvisninger, men hjælper os ikke. Budene lærer os, hvad man skal gøre, men giver ingen kraft til at gøre det. Derfor er de kun bestemt til, at

mennesket i dem skal se sin magtesløshed over for det gode og lære at fortvivle over sig selv.

Budene er befalinger om at gøre noget frivilligt, hvilket kan lyde lidt selvmodsigende. Luther udtrykker det således:

Tro og gerninger i den rigtige rækkefølge

Vi behøver ingen gerning for at blive fromme. Men for at vi ikke skal gå ledigt omkring, men bruge vores legeme og bevare det, så er der befalet os at gøre sådanne frivillige gerninger, alene for at være Gud til behag.

og

Lige så lidt som gerningerne skaber tro, lige så lidt skaber de fromhed. Men ligesom troen medfører fromhed, sådan medfører den også gode gerninger.

Luther siger altså, at når vi nu alligevel er her, kan vi ligeså godt lave et eller andet, for det kan Gud godt lide. Men vi skal selvfølgelig ikke tro, at vi så får aktier i banken, dvs. himlen. Men hvis troen er der, så vil de gode gerninger også komme.

Her kan man spørge til hvor automatisk det går. Er budene blot vejledende, fortvivlelsesskabende og dermed motiverende, eller kommer de gode gerninger uden budenes eksistens? Er viljen der som resultat af troen og skal kun kanaliseres, eller er den gode indstilling afhængig af et lovkompleks? Det er m.a.o. motivationsproblematikken, der interesserer mig.

Jeg skematiserer det sidste udsagn sådan:

Troen	>	fromhed	>	gerninger	+
Gerninger	>	fromhed	>	tro	÷

Altså igen: troen medfører gerninger, det omvendte er ikke tilfældet. Men hvordan sker det helt præcist?

Her har Luther flere forslag, ud over det med at vi ligeså godt kan lave et eller andet, når Gud nu gerne vil have det. Det første er givet i og med kærligheden fra Gud:

At være Kristus for min næste

Se, således udspringer kærligheden og glæde over Gud af troen. Og af kærligheden udspringer et frit, villigt, glad liv i uselvsk tjeneste for næsten. På samme måde som vor næste lider nød og trænger til vore gerninger, som vi jo ikke selv har brug for, således har vi over for Gud været i nød og trængt til hans nåde.

Her er motivationsfaktoren kærlighed og glæde. Uselvskheden følger af kærligheden, nærmest per automatik; kærligheden som igen er et resultat af troen. Og vores forhold til næsten sidestilles med Guds forhold til os.

Et andet forslag er et bud:

At være Kristus for min næste

Og selv om en kristen nu er fuldstændig fri, så skal han alligevel villig gøre sig til tjener for at hjælpe sin næste. Han skal omgås ham og handle mod ham, som Gud har handlet med ham i Kristus. Og han skal gøre det alt sammen for intet, uden at søge andet ved det end Guds velbehag.

Altså, på trods af friheden, så skal han alligevel gøre sig til tjener. Uden anden motivation, end at det kan Gud godt lide.

Et tredje forslag er at bruge Gud som rollemodel:

At være Kristus for min næste

Ligesom Gud gennem Kristus har hjulpet os gratis, således skal vi derfor også med vort legeme og dets gerninger ikke gøre andet end at hjælpe næsten.

Det er for Luther afgørende at al inspiration skal være en indre eller en åndelig, givet i og med troen er fundamentet: Kærlighed, Guds eksempel eller Guds love.

To andre forslag:

I mange menneskelige sammenhænge tales der meget om fænomenet rollemodeller. Forældre skal opdrage deres børn ikke med regler og påbud, men ved deres eget gode eksempel. Børn har behov for nogle at se op til, ikke blot forældre, men mennesker, som på en eller anden måde har vist at der var højere ting at kæmpe for eller udføre: politikere, missionærer, lærere. Altså for på denne måde at erkende, at personlig behovstilfredsstillelse ikke giver et fuldt liv. Viktor Frankl, en kristen psykolog og eksistensfilosof, fremhæver vigtigheden af mål uden for én selv som forudsætning for et fuldt liv. For at undgå den Kierkegaardske fortvivlelse.

Rollemodeller er en slags konkretisering af den kærlighed, som ifølge Luther næsten per automatik får os til at gøre gode gerninger. De aktiverer handlingspotentialer i kærligheden, og kærligheden fylder efterfølgelsen af rollemodellerne med energi. M.a.o. de er en slags gensidigt afhængige motorer.

I katolsk teologi gøres der aktivt brug af denne tankegang med beretningerne om helgenerne som eksempler på mennesker, som har ofret alt for andre. De har fulgt Paulus' ord i Fil 2, 1-4:

Gode gerninger mod næsten

Hvis da trøst i Kristus betyder noget, hvis kærlig opmuntring, hvis Åndens fællesskab, hvis inderlig medfølelse betyder noget, så gør min glæde fuldstændig ved at have det samme sind, ved at have den samme kærlighed, med én sjæl og ét sind. Gør intet af selvished og heller ikke af indbildskhed, men sæt i ydmyghed de andre højere end jer selv. Tænk ikke hver især på jeres eget, men tænk alle også på de andres vel.

Luthers kommentar: *Se, her har Paulus givet en klar fremstilling af, hvad et kristenliv består i, nemlig at alle gerninger skal være rettede mod næstens behov.* Fordi enhver for sit eget vedkommende har nok i troen, skal alle gerninger og livet i øvrigt bruges til at tjene næsten med i frivillig kærlighed.

Buddene er noget ydre, rollemodeller er noget ydre. Begge dele tilhører for så vidt den verdslige del (den højre side i skemaet) og kan sådan set ikke anvendes ifølge Luther som bevæggrund til gode gerninger. Men som jeg før har nævnt, så indfører han en slags automatik fra tro/fromhed/kærlighed (den venstre side i skemaet) til gerninger, hvilket kan virke som et tomt postulat.

Her er det at Løgstrup træder til med sin teori om de suveræne livsytringer. Med sin skabelsesteologi giver han det skabte et indhold, en slags urkraft, som sætter sig igennem på tværs af vores daglige middelmådighed og beregnende adfærd. Han prøver med mange eksempler (Den etiske fordring) at illustrere at den menneskelige virkelighed er skruet sådan sammen, at vi nærmest skal kæmpe mod os selv for at hindre disse livsytringer i at komme til udfoldelse. Der er altså i udgangspunktet noget godt i mennesket som også er medvirkende til at skabe gode gerninger, uden troens hjælp.